Kjære elevråd 2
Elevrådsarbeid 3
Kapittel 9a i opplæringsloven – Elevenes ”arbeidsmiljølov” 3
Skoleutvalget 3
Skolemiljøutvalget 3
Tillitseleven 3
Drift av elevrådet 4
Elevrådstyret 5
Elevrådsleder 5
Nestleder 6
Sekretær 6
Økonomiansvarlig 6
Informasjonsansvarlig 6
Rettighetsansvarlig 7
Komiteer 7
Operasjon Dagsverk eller annen internasjonal/humanitær aksjon 8
EO-kontakt 8
Elevrådsarbeid 8
Aktivitetsplan 8
Elevrådsmøter 9
Initiativ og engasjement 11
Ta initiativ til spesielle dager og ”happeninger”. 11
Valg 12
Opplæring av elevrådet 13
Elevrådstyrets seminar 13
Overlappingsseminar 13
Elevrådsseminar 13
Søke midler 14
ELEVORGANISASJONEN 15
OMBUDET FOR ELEVER OG LÆRLINGER I AKERSHUS

Kjære elevråd

Elevrådet er et svært viktig organ. Dere er gitt myndighet til å ha stor innflytelse i skolen. Det er viktig at dere bruker denne muligheten.

Jeg vil særlig trekke fram følgende områder:

For at skolen skal oppfylle sine oppgaver, er det viktig at det skapes et godt læringsmiljø. Alle har et felles ansvar for et læringsmiljø som har omtanke for andres behov og respekt for læring. Det finnes ingen enkle veier for å få dette til. Et godt læringsmiljø etableres i et samspill mellom alle aktørene i skolen. Derfor stilles store krav til lærere, instruktører og skolens ledelse, men også til elevene/lærlingene/ lærekandidatene som må ta ansvar og aktivt delta i læringsarbeidet.

Et godt sosialt miljø er også viktig for å skape trivsel. Gjennom konstruktivt samarbeid med skolens ledelse, vil elevrådet kunne få gjennomslag for ideer som vil være av positiv betydning for alle i skolen.

Norge er et demokratisk land. Et aktivt elevråd er et godt redskap for å utvikle demokratiske verdier hos elevene. Gjennom å arbeide for elevrådets saker, vil elevene kunne se at gode initiativ kan vinne fram og bidra til en positiv endring for alle i skolesamfunnet.

Mobbing og vold er dessverre forhold som stadig oftere preger nyhetsbildet. Jeg håper at et aktivt elevråd har som mål at dette ikke skal foregå på skolen. Det betyr at alle må ta et ansvar for og bidra til at alle kan trives og respekteres i skolesamfunnet.

Elevrådet er gitt stor mulighet til å påvirke skolehverdagen – grip den!

Jeg ønsker dere lykke til med arbeidet i elevrådet!

Alf Skaset
Fylkesdirektør opplæring og tjenester

Elevrådsarbeid

Elevrådsarbeid er forankret i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringsloven).

I opplæringsloven § 11- 6 står det:

"Ved kvar videregående skole skal det vere et elevråd med minst ein medlem for kvar tjuande elev. Elevrådet blir valt ved skriftleg røysting."

Elevrådet er elevenes høyeste organ ved skolen og dets fremste oppgave er å styrke elevenes innflytelse på læringsmiljøet ved skolen.

Kapittel 9a i opplæringsloven – Elevenes ”arbeidsmiljølov”

Av opplæringsloven § 9a-1 følger at ”alle elevar i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring”.

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet en veileder til kap. 9a i opplæringsloven som man finner på departementets hjemmesider.

Skoleutvalget

Elevrådet er representert med to fullverdige medlemmer i Skoleutvalget**,** som er skolens øverste organ (jf. opplæringsloven § 11-5). Elevrepresentantene har rett til å delta i alle saker som behandles i Skoleutvalget, og har taushetsplikt. Skoleutvalget setter blant annet opp mål og prioriteringer for skolens virksomhet.

Skolemiljøutvalget

Alle videregående skoler skal ha et Skolemiljøutvalg, jf. opplæringsloven § 11-5a. Elevene skal utgjøre flertallet i dette utvalget. Arbeidsområdet vil generelt være elevenes fysiske og psykososiale læringsmiljø. Det er skolens ansvar å sørge for at skolemiljøutvalget opprettes og at det fungerer.

Tillitseleven

Tillitseleven representerer klassen i skolens elevråd etter å ha blitt valgt ut blant klassens elever. Det er en tillitserklæring fra klassen å bli valgt til tillitselev. Du "taler klassens sak" i elevrådet, overfor lærere og overfor skolens ledelse.

Til elevrådsmøtene vil det foreligge en dagsorden. Det er viktig at du sørger for at saker som skal tas opp, blir diskutert i klassen (f.eks. klassens time). Hvis klassen har andre saker som den ønsker skal behandles i elevråd, er det din oppgave å legge fram saken

Du skal alltid gi klassen din referat fra elevrådsmøtene og orientere om de diskusjonene dere har hatt. På denne måten er det lettere å engasjere klassen i det som foregår i elevrådet.

Du er valgt av klassen til å være tillitselev. Ta vare på denne tilliten gjennom å være et kommunikasjonsledd mellom lærer og klassen. Dersom klassen har lyst til å ta opp saker, kan du være den som fremmer saken for læreren. Dersom det oppstår konflikter i klassen, er det viktig at du tar et initiativ til at de blir løst. Hvis dere ikke greier å løse konflikten sammen med læreren, kan du som tillitselev gi beskjed til kontaktlærer eller rektor.

Mange steder er tillitseleven med i klasseteamarbeid/samarbeidsgruppe/klasseutvalg der elever og lærere i klassen møtes jevnlig for å arbeide for at læringsmiljøet og læringsarbeidet skal bli best mulig for klassen.

Dette er noen aktuelle arbeidsområder du som tillitselev bør engasjere deg i:

- **A**nsvar **F**or **E**gen **L**æring (AFEL) - du kan som tillitselev fremme ideer på klassens vegne til hvordan dere elever selv kan ta aktivt ansvar for å tilegne dere lærestoff.
- Økt elevmedvirkning i læringsarbeidet. Får elevene være med på å planlegge arbeidet med fagene? Dersom ikke, kan du som tillitselev ta opp arbeidsformene i klassen med læreren og da er det nyttig at dere kjenner til hvilke alternative arbeidsmetoder dere kan benytte.
- Arbeide for å skape et godt læringsmiljø i klassen. Trives alle elevene i klassen din? Dersom dere bør gjøre noe for å bedre miljøet i klassen din, så kan du ta et initiativ til dette som tillitsvalgt. Ta initiativ til sosiale aktiviteter for klassen!
- Samle inn påmeldinger/penger fra klassen
- Skape engasjement for elevrådsarbeidet ved å referere saker som tas opp på elevrådsmøtene og skape debatt om sakene i klassen
- Ved enkelte skoler må du ta på deg verv i en komité.

Tillitseleven må klargjøre med klassen sin hvilke forventninger de har til han/hennes innsats. Kontaktlærer og tillitselev må bli enige om hvordan og når den tillitseleven kan informere og ta opp saker med klassen sin.

Det er ikke du som alene skal løse eventuelle problemer, men du kan ta opp saken. Det er viktig at du tør å være en pådriver for å stimulere til aktiviteter i klassen.

Det bør velges en varatillitselev i klassen som kan erstatte tillitseleven dersom han/hun er borte. Det er viktig at varatillitseleven møter på elevrådsmøter dersom tillitseleven ikke kan gå på møtet. Varatillitseleven har plikt til å møte dersom tillitseleven er forhindret.

For tillitsvalgte og medlemmer av elevrådstyret, kan det utskrives attester for deres deltakelse i elevrådsarbeidet. Det kan være nyttig å ha senere i forbindelse med f. eks søknader om jobb.

Drift av elevrådet

Alle elevråd bør ha egen økonomi og er ansvarlige for å forvalte de bevilgningene de har fått tildelt på en ansvarlig måte. At man har ansvar for eget budsjett styrker ansvarsfølelsen og handlingsfriheten til styret. Samtidig er det en viktig læringsfaktor i det å prioritere og å gjøre valg innenfor de økonomiske rammene man har. Det varierer mellom skolene hvor mye penger elevrådet disponerer. Elevrådet kan drive eget inntjeningsarbeid, dvs iverksette aktiviteter for å tjene penger, men dette må avklares med rektor før tiltak iverksettes. Elevrådet bør disponere sin egen konto som elevrådsleder og økonomiansvarlig kan disponere. I vedtektene for elevrådet bør det vises til en beløpsgrense over hvor mye leder og økonomiansvarlig kan ta ut fra kontoen. Beløp over grensen må behandles av elevrådstyret.

Elevrådet bør ha et eget kontor/møterom med PC, og det bør være sentralt plassert i skolens lokaler. Det bør være oppslag på døra slik at skolens elever vet når de kan henvende seg for personlig kontakt. Det er viktig at elevrådet sørger for å informere alle elevene om elevrådets aktiviteter og andre ting som skjer ved skolen. Utenfor elevrådskontoret anbefales det å henge en forslagskasse der elevene ved skolen kan legge ideer til saker elevrådet kan ta opp. Denne bør kunne låses slik at ikke uvedkommende har tilgang.

Elevrådet bestemmer selv hvor mange møter det trenger å ha. Det bør settes opp en møteplan ved starten av hvert semester. På denne måten kan tillitselevene merke seg datoene for møter, og i god tid varsle vara-tillitseleven hvis han/hun ikke selv kan møte, samt la ledelsen og lærerne få vite når tillitseleven er borte fra undervisningen. Det er viktig med faste møter med ledelsen.

For elevrådstyret kan det lønne seg at man har et møte hver uke, gjerne på en fast møtedag, slik at de andre elevene vet når de må komme med saker de vil at elevrådet skal ta opp.

Elevrådstyret

Elevrådet administreres av elevrådstyret. Ved noen skoler legges det opp til at alle elevene ved skolen kan stille til valg i elevrådstyret. Ved andre skoler velges elevrådstyret blant tillitselevene i elevrådet. Det er viktig at alle får informasjon om hva det innebærer av arbeid og ansvar å sitte i styret.

Valget av styret skjer på et elevrådsmøte, og da må kandidatene gis tid til å fortelle om seg selv og hva de vil gjøre som medlem av elevrådstyret. Skolens ledelse bør være med på møtet når elevrådstyret velges. Det er viktig å sikre at elevrådstyret består av elever fra ulike klassetrinn/ulike utdanningsprogram og at det speiler den reelle elevmassen på skolen. Det er positive erfaringer med å velge styret i januar for å sikre kontinuitet og overlapping mellom skoleårene.

Selv om styret har hovedansvaret for aktiviteten i elevrådet, betyr ikke det at styret må gjøre alt selv. Styret fordeler arbeidsoppgaver både til elevrådet og til andre elever ved skolen. Styret kan nedsette forskjellige arbeidsgrupper som arbeider med enkeltstående aktiviteter. Det er også viktig å gjøre det klart for tillitselevene at de også har et ansvar for elevrådets drift.

Eksempler på styrets viktigste arbeidsoppgaver:

1. Lese posten og besvare e-posten til elevrådet
2. Sørge for innkalling til elevrådsmøter og allmøter når det er nødvendig
3. Sørge for at papirer om elevrådssaker som gis til tillitselever er informative nok og at de kommer ut i god tid før de skal behandles
4. Sørge for at vedtak som elevrådet gjør blir behandlet på riktig måte
5. Videreformidle aktuell informasjon til skolens elever
6. Ha jevnlig kontakt med skolens ledelse
7. Ansvar for valg av nytt styre

Elevrådsleder

Elevrådslederen fungerer som leder for både elevrådet og elevrådsstyret og er ansvarlig for alle møter i elevrådets regi. Elevrådslederen representerer elevene ved skolen i mange sammenhenger. Lederens jobb er å fremme elevenes interesser på skolen og å være initiativtaker til aktiviteter som kommer elevene til gode. Det er viktig at lederen fordeler arbeidsoppgaver i elevrådet mellom medlemmene i styret. Elevrådslederen og elevrådstyret bør ha faste møter med representanter for skolens ledelse for å diskutere forhold som opptar elevene. Det er viktig at lederen er orientert om aktuelle saker ved skolen og formidler elevenes syn på hvordan de ønsker skolen skal være, og aktivt bidrar til å finne løsninger på aktuelle problem. Viktige egenskaper hos en god elevrådsleder er å være villig til å høre på kritikk, ta hensyn til andres meninger og prøve å finne fram til nye løsninger på problemer. Denne personen må også være en som tør å ta ordet i større forsamlinger.

Nestleder

Nestleder avlaster elevrådslederen når det er behov for det og samarbeider tett med lederen. Det er viktig at nestlederen er like oppdatert på aktuelle saker som lederen. Det kan være en fordel om nestlederen velger seg ut noen spesielle saker som han/hun har ansvaret for, slik at nestlederjobben får et mer selvstendig preg.

Vedtektene for elevrådet bør avklare arbeidsfordelingen mellom leder og nestleder nærmere.

Sekretær

Noen av de viktigste oppgavene:

1. Skrive referater og føre protokoll fra de forskjellige møtene i samarbeid med lederen.
2. Holde seg orientert om hva som kommer inn av post og arkivere posten
3. Kopiere og arkivere papirer som elevrådet sender ut
4. Gi referat fra møtene til skolens ledelse og til lederne fra de andre rådene ved skolen.
5. Registrere hvem som er til stede på elevrådsmøtene
6. Skrive brev

Sekretæren har en svært viktig jobb i elevrådet. Det er nødvendig med god skriftlig dokumentasjon for å få et oversiktlig og ryddig elevrådsarbeid.

Økonomiansvarlig

Noen av de viktigste oppgavene:

1. Føre regnskap for elevrådet
2. Sørge for at det finnes kvitteringer (bilag) over det elevrådet bruker penger på
3. Legge fram budsjettforslag i begynnelsen av hvert skoleår i samarbeid med elevrådsleder og elevrådstyret
4. Legge fram et regnskap i slutten av hver termin
5. Søke om penger og støtte til aktiviteter elevrådet ønsker å sette i gang på skolen (ledelse, skoleutvalget, bedrifter og organisasjoner)
6. Administrere elevrådets konto

Det er viktig å ha et ryddig regnskap. Dersom det skal søkes om penger, må man legge frem gode realistiske planer for aktiviteter.

Elevrådstyret bør oppdatere elevrådet på den økonomiske situasjonen. De skal være med og bestemme hvordan midlene best bør anvendes og hvilke tiltak som skal prioriteres.

Rektor ønsker ofte å følge med på den økonomiske utviklingen. Det vil også være enklere å søke ekstra midler hvis det hele tiden er dokumentert og rapportert at pengene har gått til seriøse formål, planlagte aktiviteter og til elevenes beste.

Informasjonsansvarlig

Det er viktig at elevrådets arbeid er synlig for resten av skolens elever, slik at ikke elevrådet blir en "egen klubb". Ved at elevrådet markerer seg overfor resten av skolen, vil dette skape sterkere engasjement, og styrke fellesskapsfølelsen blant alle skolens elever.

Viktige informasjonskanaler for elevrådet:

Elevrådskontoret: Elevrådet bør disponere et eget rom som er bemannet i storefri/midt-time. Dette kontoret er elevrådets viktigste base og et sted der alle elever kan gå for å møte elevrådet, komme med spørsmål og ideer. Sørg for å gjøre kontoret synlig slik at alle elevene vet hvor det er.

Elevrådskontoret er viktig for at dere skal kunne få personlig kontakt med elevene.

Klassehyller: Skolen bør ha en hyllereol der hver klasse har sin hylle. Her kan dere formidle skriftlig informasjon til alle tillitselevene.

Tillitselevene: Når dere skal gi informasjon til alle skolens elever, er det en god ide å bruke tillitselevene som kan gi beskjeder videre til sine klasser. Det kan være nyttig å lage nyhetsbrev. Tillitselevene må være flinke til å sjekke hyllene sine!

Informasjonstavle: Elevrådet bør ha sin egen informasjonstavle der dere kan henge opp informasjon. Tavlen bør være sentralt plassert slik at alle ser den. Tavlen er fin å bruke når dere skal informere alle elevene ved skolen.

Bannere/plakater: Når dere skal ha spesielle aktiviteter / kampanjer er det lurt å gjennomføre spesielle informasjonstiltak. Da kan dere lage store, fargerike plakater eller bannere for å informere alle.

Høyttaleranlegg/ Intern-TV: Dersom dere må gi informasjon som haster, kan dere spørre skolens ledelse om å få benytte høyttaleranlegget eller intern-TV ved skolen.

Presentasjon: Elevrådstyret tar seg en runde og besøker alle klassene i starten av skoleåret. Da kan de gi en kort presentasjon av seg selv og hovedsakene til elevrådet. Bruk muligheten til å motivere til oppgaven som tillitselev. Husk å gi lærerne beskjed om at dere kommer på forhånd!

Hjemmeside/e-post: Elevrådet bør lage sin egen hjemmeside og bruke e-posten aktivt. Der kan de formidle informasjon om seg selv og sine aktiviteter. Kanskje kan dere få hjelp av elever som tar datafag eller lærere ved skolen i dette arbeidet?

PR og utadrettet kontakt

Vær kreativ når det gjelder å utnytte spesielle dager og ting som skjer på skolen. Lokalpresse og lokal-tv kan kontaktes for å oppnå publisitet om aktivitetsdager, temauker, skolestart osv. Lokalsamfunnet liker å holde seg orientert om hva som skjer på skolen, og dette kan gi god drahjelp i forbindelse med arrangementer det trengs ulike bidrag til.

Rettighetsansvarlig

Som elever i norsk skole har man mange rettigheter, men også plikter. Mye nytt har også kommet i forbindelse med opplæringslovens kap. § 9 a, ”Elevenes arbeidsmiljølov”. Det kan derfor være naturlig at en i styret har hovedansvaret for å holde seg oppdatert på dette området. I tillegg bør elevrådet ha en strategi for å holde skolens elever løpende orientert om slike saker.

Komiteer

Elevrådstyret kan ha flere styremedlemmer og vararepresentanter hvis det er ønskelig, men det bør ikke være for mange, da det kan bli vanskelig å håndtere. Det er verd å merke seg at disse styremedlemmene er minst like viktige som de andre funksjonene i elevrådstyret.

Dersom man velger å ha flere styremedlemmer, bør de enkelte styremedlemmene ha egne og konkrete ansvarsområder. Slike ansvarsområder kan være:

- Ansvarlig for Operasjon Dagsverk (for medlemsskolene til EO)
- Ansvarlig for skolevurdering
- Ansvarlig for idrettskomité
- Ansvarlig for pedagogisk komité
- Ansvarlig for årbok
- Ansvarlig for skoleavis
- Ansvarlig for sosial komité
- Ansvarlig for temauker
- Ansvarlig for folkehelseprosjektet
- Ansvarlig for konfliktråd/elevmekling

Når det gjelder kortere, tidsbegrensede oppgaver kan elevrådet nedsette en arbeidsgruppe eller en komité som jobber med denne oppgaven. Denne gruppen kan bestå av medlemmer av elevrådet eller andre elever ved skolen. Det er viktig at de som blir med i en slik arbeidsgruppe/komite, føler ansvar for oppgaven og er motiverte for å yte en innsats. Gruppen/ komiteen må gi tilbakemeldinger til elevrådstyret via komitéleder om sitt arbeid. Når oppgaven er gjennomført, eller ved skoleårets slutt, oppløses arbeidsgruppen/komiteen. Det kan være aktuelt å nedsette arbeidsgrupper/komiteer i forbindelse med humanitære aksjoner som f.eks."Operasjon Dagsverk", gjennomføring av skolens juleavslutning, årbok, skolefotografering, sosiale og miljøskapende aktiviteter, osv.

Alle elevene ved skolen kan være med i slike komiteer, men siden elevrådet skal ha oversikt over arbeidet som skjer i komiteen, er det lurt at en person fra elevrådsstyret eller elevrådet er med i komiteen.

Operasjon Dagsverk eller annen internasjonal/humanitær aksjon

De som er engasjert for å lede Operasjon Dagsverk eller annen innsamlingsaksjon, har en kort, men intens arbeidsperiode. Det er svært viktig at de rette personene blir plassert i denne komiteen. Leder og økonomiansvarlig i OD-komitéen/ innsamlingsaksjonen skal skaffe arbeidsplasser, arrangere ”Internasjonal dag/uke”, og ha ansvar /føre regnskap for svært store pengebeløp. Det er viktig at styret sørger for at det opprettes kontakt med kontaktlærer hvis leder ikke er tillitsvalgt og medlem av elevrådet. Det vil også være behov for bistand fra økonomiansvarlig ved skolens administrasjon.

EO-kontakt

Hvis skolen er medlem av EO bør et medlem i elevrådet ha ansvar for kontakt med Elevorganisasjonen.

Elevrådsarbeid

Aktivitetsplan

Send søknader om arrangementer, møter ol. til skolens ledelse så fort planene er lagt. Erfaring viser at jo tidligere skolens ledelse får dette med i *sine* planer, jo lettere er det å få tillatelse. Det er ikke så rart at det blir mye negativt og lite fruktbart samarbeid rundt tiltak og aktiviteter som plutselig bare ”dukker opp” fra den ene dagen til den andre. Har man planer om temadager, seminarer, besøk av fylkets elev- og lærlingombud osv, bør dette føres inn i en ”Aktivitetsplan” så raskt som mulig. Når styret arbeider systematisk og planmessig, kan skolens ledelse lettere oppleve styret som en samarbeidspartner som respekteres og lyttes til.

Viktige punkter å ha med i en aktivitetsplan:

1. Målsetting for aktiviteten
Tenk igjennom hva dere ønsker å oppnå ved å iverksette aktiviteten.

2. Målgruppe for aktiviteten
Hvem skal aktiviteten være rettet mot?

3. Organisering
Hvem skal arbeide med aktiviteten og hvordan skal dere arbeide (for eksempel nedsette arbeidsgrupper, nedsette komité, avklare ansvarsforhold, fordeling av oppgaver)? Prøv å få med flest mulig i arbeidet. Planlegg når aktiviteter skal gjennomføres.

4. Økonomi
Tenk igjennom hvordan aktiviteten skal finansieres. Det anbefales å sette opp et budsjett som viser hvor mye penger man trenger for å kunne gjennomføre aktiviteten. Før et enkelt regnskap slik at dere ser hva dere har brukt pengene til. Kvitteringer for utbetalinger dere har hatt må legges ved regnskapet.
TIPS: EO-fondet må søkes før 1. november (mer info på www.elev.no).

5. Framdriftsplan
Sett opp en oversikt over når aktiviteten skal være ferdig. Det kan være mere oversiktlig å dele opp aktiviteten i flere etapper og tidfeste når disse etappene må være avsluttet for å være sikker på at arbeidet med aktiviteten er ferdig tidsnok.

6. Evaluering
Var aktiviteten vellykket? Hva kan eventuelt gjøres annerledes neste gang?
Evalueringsarbeidet er svært viktig - dere lærer mye ved å se på hva som gikk bra og hva som ikke gikk så bra. Elevrådet bør derfor hvert år lage en kortfattet rapport om sine aktiviteter, gjerne med utgangspunkt i aktivitetsplanen.

Elevrådsmøter

Det bør lages en oversiktlig møteplan. Elevrådslederen har ansvaret for å lede elevrådsmøtene og styremøtene.

Innkalling
Når dere skal kalle inn til et elevrådsmøte, er det viktig å ha en klar og tydelig møteinnkalling. En morsom og "spenstig" møteinnkalling kan fange oppmerksomheten. Husk imidlertid å få med all nødvendig informasjon! Det er viktig at dere sørger for å gjøre møtet kjent for alle som dere ønsker skal delta.

Saksliste
Når det skal innkalles til et elevrådsmøte, er det viktig å ha satt opp en saksliste som viser hvilke saker som skal behandles på møtet. Dette gir medlemmene mulighet til å forberede seg og gjør det interessant for dem å komme på møtet. Det gir også mulighet til å ta opp saker i klassen for å få innspill.

Husk også å minne deltakerne på møtet om at de må melde forfall til møter og sende sin varamann i stedet.

Sakene vil variere fra møte til møte, men visse regler gjelder for alle møter:

- Behandlingen av referat fra forrige møte bør komme først på møtet. Deltakerne på møtet godkjenner / diskuterer eventuelle endringer i referatet.

- Saker med tilknytning til hverandre, bør komme etter hverandre på sakslisten

- Saker om prinsippspørsmål behandles før dere behandler detaljerte saker.

- Sett saker dere må ta opp på møtet først på sakslista, slik at dere rekker å behandle dem.

- Valg foregår sent i møtet

- Punktet "eventuelt" skal alltid komme til slutt på sakslisten. Det skal ikke gjøres vedtak eller debatteres under dette punktet, men det kan fremmes forslag om saker til senere behandling, gis beskjeder og opplysninger osv.

- Dersom dere ønsker å få fram hva alle klassene ved skolen mener om en sak, kan dere ta en runde der dere spør "Hva mener klasse A, klasse B osv.".

Gi sakene et nummer etter hvert som de skal tas opp - det gjør arbeidet oversiktlig. Nummeret kan være satt sammen av årstall og tall som viser rekkefølgen på sakene fra elevrådsperioden begynner til den slutter. Eksempel: sak nr. 07/3 (året er 2007 og den 3. saken elevrådet behandlet dette året).

Organisering
Det er viktig at det er en møteleder og at en annen har oversikt over talelisten. Ordstyreren noterer ned navnet på den som ønsker å si noe og møteleder gir ordet.

Dersom noen bare ønsker å kommentere det som blir sagt av den som har ordet, dvs. at de ønsker en replikk, kan de vise V-tegn med peke- og langfinger. Replikker skal komme rett etter at innlegget er holdt og bare være noen få setninger. Det kan være nødvendig å innføre taletid slik at diskusjoner i møtet ikke blir for lange og at dere rekker å ta opp alle sakene på sakslisten før møtet er slutt. Møtelederen sørger for at debatten avsluttes når saken virker ferdig debattert. Noen grunnregler for taletid kan være nyttig:

- Det er vanlig at innlegg ikke er mer enn 3 minutter og replikker ikke er mer enn 1 minutt.
- Det er vanlig å tillate bare to replikker pr. innlegg.

Dersom det er store saker dere må diskutere nøye, er det allikevel viktig at dere bruker den tiden som er nødvendig for å få fram alle synspunkter i saken. Hvis dere ikke rekker å komme igjennom hele sakslisten på et møte, kan dere utsette resten av sakene til neste møte.

Mens elevrådslederen leder møtet, skriver sekretæren referat.

Det er viktig å ha noen grunnleggende regler for avviklingen av elevrådsmøtene som alle medlemmer kjenner til. Alle elevrådsmedlemmene bør få opplæring i møte- og taleteknikk. Elevorganisasjonen og/eller Ombudet for elever og lærlinger kan være behjelpelig med dette. Når det avholdes elevrådsmøter er det viktig at deltakerne er konsentrert om det som skjer på møtet. Alt av teknisk utstyr (mobiltelefon, iPod, m.m.) bør slås av under møtet.

Bruk arbeidsformer på møtene som aktiviserer alle medlemmene. Ved å jobbe i grupper før dere tar opp saker i plenum (hele elevrådet samlet), oppnår dere at flere kommer med ideer og synspunkter når alle er samlet. Det er lettere å ta ordet i plenum når det er gruppas synspunkter en skal legge frem.

Elevrådene kan bli bedt om å komme med innspill og tilbakemeldinger på dokumenter (for eksempel skolens handlingsplan eller skolereglement). Ved å dele opp et dokument slik at hver gruppe for sin del å jobbe med, for etterpå å informere de andre om sin del, blir det mindre arbeid på den enkelte og mer effektiv bruk av tida! Dere sikrer også at flere har lest/diskutert dokumentet slik at elevrådet har et reelt grunnlag for å gi en tilbakemelding. Dere oppnår også at alle i elevrådet føler at de har fått anledning til være med i prosessen.

Initiativ og engasjement

Elevrådene i de videregående skolene er sammensatt av elever fra ulike utdanningsprogrammer. En av de aller viktigste oppgavene elevrådstyret har, er å skape engasjement for arbeidet i elevrådet hos medlemmene.

Vis hva dere får til! Dere kan f.eks. sette opp en liste over det elevrådet har utrettet som viser at alle elevene ved skolen får glede av elevrådsarbeidet. Bruk hjemmesiden og andre informasjonskanaler i skolen til internmarkedsføring!

Det er viktig at elevrådsarbeidet ikke får et useriøst preg. Det må være en viss orden og struktur på arbeidet i elevrådet for at det skal bli resultater. Planlegg aktivitetene godt og gjennomfør en klar ansvarsfordeling.

Det kan være en god ide at elevrådstyret ved starten av skoleåret setter seg ned og tenker igjennom hvordan man kan jobbe for å skape engasjement for elevrådsarbeidet. Det har betydning både for å rekruttere medlemmer og for at arbeidet i elevrådet skal bli best mulig. Det er viktig at leder og styre er synlige ved en hver anledning. Besøk klassene ved skolestart, fortell om dere selv og arbeidet som gjøres, motiver nye elever til å ta på seg oppgaver som tillitselever og vis at det nytter å engasjere seg. Avtal på forhånd med skolens ledelse og lærerne slik at dere er ventet og blir godt mottatt.

Be også om å få delta med et lite innlegg på foreldremøter, ved skolestart og skoleavslutninger. På denne måten økes synligheten!

Skap en debatt i elevrådet om hva det er som hindrer elevene i å engasjere seg - dersom dere greier å finne årsaken, kan dere arbeide for å rette dette opp.

Ta initiativ til spesielle dager og ”happeninger”.

Ny form for ”Aktivitetsdag”: Et av målene med skolens ”aktivitetsdager” er at lærere og elever skal gjøre noe annet enn å være sammen i klasserommet. Ofte brukes disse dagene til ballspill, friidrett, fotturer, naturfagprosjekt og lignende. Inviter f.eks. lærere og elever til å lære noe nytt! Få tak i elever som er ressurspersoner på et eller annet og ”ta over skolen” denne dagen, men selvfølgelig i samråd med rektor!

Sett fokus på alle skolens elever, bruk forskjellene i elevgruppen: Kanskje tilhører dere en skole hvor dere har elever med forskjellig etnisk bakgrunn. Hvilke helligdager feires og hvorfor, hva bruker ungdommen fritida på, hvilke fag undervises det i på skolen osv. Kanskje kan dere engasjere de unge fra det aktuelle landet til å bidra med kulturelle innslag etc.

Bytt linje: På mange skoler tilbys det flere utdanningsprogram, men innenfor hvert program vet man ofte lite om hva som rører seg ellers på skolen. Hva med å bytte klasse for en dag. De som går et yrkesfaglig utdanningsprogram følger den aktuelle dagens timeplan for en klasse innenfor studiespesialisering. På denne måten blir skolens elever bedre kjent med hverandres skolehverdag og får økt forståelse og respekt for hva andre elever opplever.

Inviter ombudet for elever og lærlinger: Styret bør invitere til debatt om elevenes rettigheter og plikter, eller sette opplæringslovens kap. 9a i fokus. Mange trenger opplæring på dette feltet, også lærerne.

Valg

For å ta avgjørelser i elevrådet, er det vanlig å avholde avstemninger**.** Avstemninger skjer vanligvis ved håndsopprekning. Dersom en eller flere som har stemmerett krever at det skal være hemmelig valg, skal det være en skriftlig avstemning.

Lederen av elevrådet kan ha en dobbeltstemme som skal benyttes ved stemmelikhet (dette bør være avklart i vedtektene for elevrådsarbeidet). De andre medlemmene i elevrådet har stemmerett ved avstemninger om elevrådssaker.

Hva er egentlig flertall i avstemningen? Vi skiller mellom:
- *Simpelt flertall* der det forslaget som får flest stemmer blir vedtatt
- *Absolutt flertall* der et forslag må ha over halvparten av stemmene for å bli valgt (benyttes ved personvalg)
- *Kvalifisert flertall* der et forslag må ha 2/3 av stemmene for å bli valgt.

Vanligvis benyttes simpelt flertall i avstemninger. Det er viktig å avklare hva slags krav som stilles til flertall i avstemningen før det stemmes! Dette bør framgå av vedtektene for elevrådsarbeidet. Dersom forslag får like mange stemmer, er det vanlig at elevrådslederen avgjør ved bruk av sin dobbeltstemme. Dersom det er personvalg og to eller flere kandidater får like mange stemmer, er det vanlig å foreta omvalg. Er det fortsatt stemmelikhet mellom kandidatene, kan valget avgjøres ved loddtrekning.

Valg av personer skal alltid være hemmelige, dvs. skriftlige. Valg av elevrådstyret kan skje på flere måter. Styret kan velges:

- **Blant medlemmene av elevrådet etter valg i elevrådet**
  Det er viktig at alle som ønsker å bli valgt, får mulighet til å holde en liten valgtale hvor han/hun kan få argumentere for hvorfor aktuelle verv ønskes. Elevrådet må være seg sitt ansvar bevisst og vise alle som ønsker en plass i styret respekt under valget.

- **Blant alle elevene på skolen.** Det er viktig at kandidatene får anledning til å drive "valgkamp" slik at elevene ved skolen blir kjent med dem og får et grunnlag slik at de kan gjøre seg opp en mening om hvem de vil stemme på. Elevrådstyret velges ved en *uravstemning*, det vil si at alle elevene ved skolen får anledning til å stemme. Valget kan avholdes f. eks på et allmøte eller ved stemmegivning i hver klasse.

- Det kan gjennomføres en **kombinasjon** av disse to måtene å velge styre på: Lederen kan velges av hele skolen, og behøver i utgangspunktet ikke være tillitselev og medlem av elevrådet. De aktuelle kandidatene driver valgkamp ved f. eks. at alle (de som ønsker denne posisjonen) får anledning til å besøke alle skolens klasser for å legge frem sine satsningsområder/valgsaker. Dette bør ikke ta mange minuttene og er en fin anledning til å skape blest og status rundt rollen som skolens elevrådsleder. Valget gjennomføres i et allmøte med debatt mellom kandidatene, ledet av den sittende elevrådslederen. Alle kandidatene bør på forhånd ha fått utdelt de spørsmålene de skal besvare, slik at man unngår at noen ”dummer” seg ut, og man får godt gjennomtenkte svar. Det bør gis mulighet for spontane spørsmål fra publikum (skolens elever). For å få alle skolens elever til å involvere seg i spørsmålet om leder, kan man ha tvungen avstemning. Det vil si at alle må stemme, men man kan selvfølgelig stemme blankt hvis man ikke er fornøyd med noen av kandidatene. Det gamle styret tar seg av det praktiske, og man kan ha lister hvor man

krysser av elevene etter hvert som de kommer for å stemme. Det kan være lurt å la Vg1, Vg2 og Vg3 elevene stemme i hver sine rom. Resten av styret kan velges av elevrådet etter å ha fremstilt seg for disse i et eget ”valgmøte”. Her møter de som ønsker de forskjellige vervene opp, holder sin valgtale og elevrådet gjør sitt valg. Ønsker noen som er medlem av elevrådet å stille til styrevalg, må den sørge for å ha vara med som kan stemme for sin klasse. De som stiller til valg kan selv ikke stemme. Kandidatene venter på gangen mens hver enkelt holder sitt innlegg.

De som skal stemme får like stemmesedler (sekretæren i elevrådet må ha ordnet med stemmesedler før møtet). De som stemmer noterer ned navnet på den eller de som de stemmer på. Møtelederen plukker ut 2 eller 3 personer som skal telle opp stemmene.

Det er viktig at det gamle styret er aktivt ute og finner gode kandidater til å overta. Mange ting skal tas hensyn til: kjønnsfordeling, alder og utdanningsprogram.

Mange skoler har etter hvert begynt å velge styret sitt i januar. På denne måten har man sikret at man kommer raskt i gang med elevrådsarbeidet på høsten; man slipper å gå og vente på et valg og kan i stedet jobbe mer aktivt i forhold til at klassene velger ”rett” tillitselev. Andre velger halvparten av styrepostene i september og andre halvpart i januar, På denne måten har de også sikret kontinuitet i arbeidet; det vil alltid være noen i styret med erfaring fra styrearbeid.

Et elevråd med uengasjerte tillitselever vil alltid være et problem, det er derfor svært viktig å få hver enkelt klasse til å ta dette alvorlig. Elevrådsleder og styret kan bidra positivt her ved f. eks. å be om et møte med alle kontaktlærere ved skolestart for å motivere disse til å vektlegge viktigheten av at den ”rette” personen bør representere klassen. Det skader heller ikke om kontaktlærer motiverer enkeltelever, med potensial til å gjøre en god jobb, til å melde seg som tillitselev for klassen. Mange, spesielt i Vg1, mangler motet og selvtilliten og trenger et klapp på skulderen. Styret bør bruke tid ved skolestart på å gå rundt og presentere seg i alle klasser. Ved dette besøket har de også fin anledning til å motivere og stimulere elevene til vervet som tillitselev.

På enkelte skoler har elevrådsleder en like fremtredende rolle ved skolestart som rektor, og er bl.a. med og ønsker skolens elever velkommen til et nytt skoleår ved skolen.
Jo mer synlige og fremtredende elevrådsleder og styret er, jo viktigere fremstår oppgaven som tillitsvalgt ved skolen.

Opplæring av elevrådet

Elevrådstyrets seminar

Man kan spare mye verdifull tid og få satt i verk mange gode ideer, hvis styret setter av et par dager tidlig i perioden og konsentrerer seg om å fastsette rammene for periodens elevrådsarbeid.

Overlappingsseminar

Enkelte skoler har startet med såkalte ”Overlappingsseminarer” etter valget. Da reiser det gamle og det nye styret på overnattingstur sammen, og på denne måten tilføres det nye styret erfaringer og settes samtidig inn i det arbeidet de er valgt til å gjøre. Et par dagers ”mentor-virksomhet” kan gjøre starten lettere og arbeidet til det nye styret mer effektivt.

Elevrådsseminar

Dette kan være et viktig arrangement for å utvikle samarbeid, sosial trygghet og motivasjon til å trekke mot de samme mål i året som ligger foran. Et slikt seminar gir også en unik mulighet

til å tilføre tillitselevene og styremedlemmene kunnskap om skolens organisering, hvilket ansvar som følger de oppgaver man har påtatt seg, og områder man ønsker å lære mer om. Mange skoler prioriterer dette seminaret høyt og legger det utenfor skolen. Det å overnatte sammen på et leirsted/hotell, gir en fellesskapsfølelse, og man kan uforstyrret konsentrere seg om de sakene som skal behandles. Ingen av elevene kan ”forsvinne” til undervisning og prøver, og man får heller ikke besøk av nysgjerrige tilskuere og venner som spør om det ikke snart er friminutt. Som foredragsholdere kan man invitere noen fra skolens ledelse, elev- og lærlingombudet, eller andre personer som kan tilføre de tillitsvalgte motivasjon og kunnskap.

Alle tillitselevene bør på seminar, til og med vara kan ha godt av denne type skolering!

Målsettingen for et slikt seminar er blant annet:

- At elevrådet skal bli kjent med hverandre, elevrådsveileder og ledelsen ved skolen
- Få tillitselevene engasjert i elevrådsarbeidet
- At skolens ledelse får gitt elevrådet viktig informasjon ved starten av skoleåret
- At dere kommer i gang med elevrådets arbeid
- Dere utarbeider årsplan for de aktivitetene dere har lyst til å sette i gang dette skoleåret
- Dere nedsetter komiteer som skal arbeide med forskjellige områder gjennom skoleåret.
- Tillitselevene lærer møteteknikk

Elevrådet planlegger seminaret sammen med skolens ledelse, og det kan være lurt å samarbeide med noen som var med i forrige års elevråd.

Søke midler

Eksempler på hvem man kan søke om penger

- Skolens ledelse
- EO-fondet (før 1. november)
- Skoleutvalget
- Organisasjoner som er relevante i forhold til aktiviteten dere ønsker å iverksette
- Bedrifter i nærheten

Dere må sende en skriftlig søknad som bør inneholde:

- Målsetting for aktiviteten - hva dere ønsker å oppnå med aktiviteten
- Program
- Budsjett
- Hvor mye støtte dere søker
- Hvordan dere vil rapportere tilbake til den som gir dere penger om bruken av pengene

Vær oppmerksom på at en del fond har egne søknadsskjema.

ELEVORGANISASJONEN

Elevorganisasjonen er elevenes interesseorganisasjon. På linje med fagforeningenes arbeid for sine respektive yrkesgrupper, kjemper Elevorganisasjonen for å sikre at elevenes interesser blir ivaretatt ved skolene. Sammen står man sterkere, og med en majoritet av skolene i Norge som medlemmer utgjør Elevorganisasjonen en viktig rolle både i politisk arbeid rettet mot styringsorganer, og sammen med elevene på hver enkelt skole på lokalt plan.

Organisasjonen er bygget opp av elevene ved våre medlemsskoler, som kan stille til valg til både fylkeslag og sentralstyret. Ettersom det er elevene som har all makt i vår organisasjon, kan vi med sannhet si at vi er en organisasjon av, med og for elever. Hos oss er det virkelig elevene som bestemmer. Det eneste du trenger å gjøre for å påvirke din organisasjon er å delta på elevforsamlingene som holdes tre ganger årlig av fylkeslagene, og fylkeslagenes årsmøte. Det er disse som vedtar fylkeslagenes politikk, våre prioriterte arbeidsområder, og hvilket forhold organisasjonen skal ha til de forskjellige elevråd. Gjennom fylkeslagenes årsmøte kan du selv stille til fylkesstyret, og aktivt jobbe gjennom året for at din og andre elevers stemmer blir hørt når det tas beslutninger som påvirker skolehverdagen til elevene i ditt fylke.

I tillegg til fylkeslagenes arrangementer er Elevtinget det viktigste møtet norske elever kan delta på i løpet av året. På Elevtinget velges Elevorganisasjonens landsdekkende politikk, og elever fra alle medlemsskolene i Norge stemmer over hvilke saker som organisasjonen skal kjempe for opp mot de bestemmende organer og folkevalgte. Gjennom Elevtinget har alle som er elever ved en medlemsskole også mulighet til å stille til valg for å bli medlem av Elevorganisasjonens sentralstyre. Gjennom å arbeide ett år for elevers interesser oppnår man en unik politisk innsikt, og en erfaring som er svært positiv å ha i arbeidslivet.

Har du noensinne hatt lyst, ansikt til ansikt, å fortelle de ansvarlige for utdanningspolitikken i Norge, uansett hvilket parti disse måtte komme fra, hvordan elevene faktisk synes hverdagen bør være? Og gjennom samarbeid med disse være med å sørge for at utdanningspolitikk er elevpolitikk? Det får du mulighet til gjennom Elevorganisasjonen. I tillegg kan du som elevrådsrepresentant ved din skole gjøre bruk av dine tillitsvalgte i Elevorganisasjonen for hjelp med rettighetssaker, hvis du trenger en skolering for elevrådet, vil ha hjelp med elevrådsdrift, eller hvis du rett og slett bare har spørsmål som angår din skolehverdag.

Det er du som bestemmer, og vi har ingen andre hensyn å ta enn de elevene sier vi skal ta.

Elevorganisasjonen er partipolitisk uavhengig, og har ingen tilhørighet til noe politisk parti. Vår politikk er elevpolitikk, og vår tilhørighet er til elevene.

Elevorganisasjonen i Norge
Tlf: 22993700
Mail: elev@elev.no
Akersbakken 12, 0172 Oslo

Elevorganisasjonen i Akershus
Mail: akershus@elev.no
Akersbakken 12, 0172 Oslo

OMBUDET FOR ELEVER OG LÆRLINGER I AKERSHUS

Ombudet er ansatt av fylkestinget i Akershus og har kontor i Schweigaardsgate 4.
Ombudet er fritt og uavhengig av administrativ og politisk ledelse i fylkeskommunen.

Ombudet bistår med:

- Opplæring og kursing for å øke elevenes, lærlingenes og lærekandidatenes bevissthet om rettigheter og plikter. Ombudet holder kurs for elevrådene.
- Veiledning og bistand i enkeltsaker. På anmodning fra elever, lærlinger og lærekandidater kan ombudet gå inn i enkeltsaker for å sikre at deres rettigheter blir ivaretas, og om nødvendig bistå med formulering og ekspedisjon av klager.
- Ombudet skal jobbe aktivt for å gjøre ombudsordningen kjent.

Hvem kan kontakte ombudet?

Alle som har spørsmål de vil ta opp; elever, lærlinger, lærekandidater og foresatte. Elevrådet kan ta kontakt.
Du kan trygt henvende deg til ombudet, som har taushetsplikt.

Hvor kan du treffe ombudet?

Telefon kontor:	22 05 54 26
Mobil:	97 98 14 37
e-mail:	elevombudet@akershus-f.kommune.no
Adresse:	Schweigaardsgt. 4 0185 Oslo